

بايرام خان تۆركمن (باھارلى)

بايرام خان تۆركمن ھاقدا غۇسغاچا ماغلومات

بايرام خان تۆركمن ۱۶ نچى عاصرئىگ مشهور تۆركمن شاھىرى دىر. اصلى غاراغويون لى تۆركمن لىرىگ باھارلى تاپىسئىنن بولان. اول بدخشان - دا دوغئان. بلخ - دا تربىه لىن. ھمايون شانئىگ يانى بىلن ھىندىستانا كىدن. اكبرشانئىگ دۇرۇندە آبرايى آرتئىپ « خان خانان » ، ياغنى « خان لار خانى » دىين درجه سىنه منئاسئىپ بوليار.

دورور كۇنكۇم

ينه كۇزى غمىدان ناتوان دورور كۇنكۇم رىفيق و ھمدد آه و فغان دورور كۇنكۇم .

اگر چه جزم ايمس وعدا كه وفا قىلارى وفاغا وعدا قىلاردان خوشان دورور كۇنكۇم .

نوا چو تاپمادى عشاق ايجره مجنون غا جنون مقاسى - دا هم داستان دورور كۇنكۇم .

يئلان كىيى چاقئىپ يوپ دك ھميشه تىل لرى دن رقيب ديو صفت دن گريزان دورور كۇنكۇم .

ترجم ايله كه بايرام دك ايل صفت كۇپ دن سنى دىلاپ نيچه بى خانمان دورور كۇنكۇم .

تاپئىلماز

من زارغا سن دك ينه بىر يار تاپئىلماز سنى يارغا من دك ينه بىر زار تاپئىلماز .

كۇپ زار سانگا بۇلدى گرفتار و ليكن من دك ينه بىر زار و گرفتار تاپئىلماز .

عالم ده بىيكت كۇپ تاپئىلار ليك سنىنگ دك بى رحم و جفا جوى و دل آزار تاپئىلماز .

وه - وه بو نى سوز دور كه كۇنكۇل ايسراماق ايجره حسن اهلى ارا سن كىيى دئلدار تاپئىلماز .

ايلدن طمع مهر و وفا ايله مه بايرام چون عالم ارا يار وفادار تاپئىلماز .

خواه اينان، خواه اينانما

اى بى خىريم خواه اينان ، خواه اينانما كۇيدى جگريم. خواه اينان ، خواه اينانما .

كرچه كۇزىنىك يۇق مانكا بائىه كه سندن يۇق دور كۇزىم . خواه اينان ، خواه اينانما .

يوز فتنه كۇز و زولفونك ارا چىن تاپئىلئىپ دير اى فتنه كىريم. خواه اينان ، خواه اينانما .

سن بۇلغالى منظور. مه و مهره هرگز دوشمن نازلارئم . خواه اينان ، خواه اينانما .

سندن خابارئم بۇلغالى حقا كه اۇزۇمدن يوق دور خاباريم. خواه اينان ، خواه اينانما .

يۇق سن چه كىشى سۇيگۇلىك ايل ايجره كه يۇق دور سن دك سۇيرىم. خواه اينان ، خواه اينانما .

بايرام كىيى بكسان كىچه دور زولف و يۇزۇنگدن شام و سحرىم. خواه اينان ، خواه اينانما .

تاييارلان: مشهد قلى قزل

غايى گزن غارا دالى كۇكلىنگ

بىرىنچى بۇلۇمى شۇل حيوا سورۇش لىغىنگ بۇسغون لىغىنگ ، آھى - نالاسنى صوراتلاندۇرئىپ . شۇنوك اۆچىن ھم ياندئىمى دىنگلانىنگدە ، حان آتلى لارى ننگك حالئىص تاپدان دۇشىن بىسىرلىرى غامچئىلاپ چالت يۇرتچىك بولئىشى ، باتئىپ - چۆمۆپ ، يىقئىلئىپ - سۆزچۆپ بارىان غارىرى لارنىنگ ، گلپن - غىزلارنىنگ آھى - نالاسى كۇز اۇنگۇنە گلپى ، دىنگلە يچى نىنگ يۇرە كىنى غىيم - غىيم ادىار .

بو پاچئىغالى ياغدائى غارادالى اۇز سارى بىلن بىيان ادن بۇلسا ، ئىلىلى شاھىر اۇل اوچورسىز آغئر ياغدايى :

سۆرۆلدىلر ايل بارئىسى انگشە شىپى ، پىغئانئىنا داغئار - داشئار غىمئاشائىپ آسمان جۇشا كئلىدى ، زمىن غۇوشائىپ بولوت لار دورودولار نالا ، سىدىدى .

يا - دا بىسىرىنگ ايلرىسى بارئىدئىر تهران غايرىسى دۇلۇپ دير حيوا سىدىدى .

دەپ ، صوراتلاندۇرئىپ . سازنىنگ ايكىنچى بۇلۇمى غارادالى كۇكلىنگ حيوادا بىسىرلىك دە چكن آغئر كۇزئىرى حاقئىندا . سازنىنگ اۆچۇنچى بۇلۇمى بۇلسا سازاندانئىنگ حور دوشۇپ ، غايى كزىشى حاقئىندا .

توموس يازغى لارى

ماياكوفسكى ، « مرحوم توواردفسكى » ، « مرحوم سىملياكوف » دىيىپ يازماياريئس آھىتى .

مرحوم سۇزۇنى اولانماق بۇلار . يۇنە اۇل سۇز چم گلن ياغدايدا دال دە ، مرحومىنگ عۇمرى ، اۇلۇمى بابانئىندا كۇزرونگ ادبىيان آيرائىنن حالات لاردا اولانئىلمالى دئر .

آردان چئقان لارنىنگ ماشغالارنىنا حالى - شىندى اۇلۇم حاقئىندا يادلادئىپ دورماق دأبى بى گلشىك بۇلسا گرگ .

دەپمىك مسئالانىنگ اتىك (آداب و معاشرت / Etiquette) - اخلاق طراپى - دا يۇق .

آدمان ناچە ياداو بۇلدوغئىچا ، شۇنچا - دا اۇوادان بۇلار اكن . اۇنونگ شىلە دىگىنە اوزاق يئل لارنىنگ دۇوامئىندا كۇزىتيردىم . ياداو آدمان لارئى ننگ كۇرچ لرى نىنگ دۇبۇندە زآحمتىنگ تربىه لۇن غۇشا حارمانى لۇروداپ ياتئر .

يۇنە ياداولئىق ھم دۇرلى - دۇرلى بۇليار . من آرادا ياداو بىر آدماننگ كۇزلىرىنە سر اتدىم . اۇنونگ كۇرچ لرى نىنگ دۇبۇندە شر ايش اۆچىن چكىلن غۇشا حارمانى غارائئىپ ياتئر .

« مرحوم آتا غووشودف » ، « مرحوم آمان ككىلوف » دىين يالى سۇزلىرى ادبى ماقالالارئىمۇندا كۇپ غايتلاياريئس .

« مرحوم ماغئتم غولى » ، « مرحوم بىلىيانگىزىمى ؟ دۇيانگ كۇزى نىنگ بىنى سىندىن اولى دئغئنى بىلىيانگىزىمى ؟ دۇيانگ يۇزۇپ بىلمە يان حاويان دئغئنى بىلىيانگىزىمى ؟ پىل لرىنگ بۇكۇپ بىلمە يان يالنگىز جاناو دئغئنى بىلىيانگىزىمى ؟ دىمر غازئىق - دا ياشايان آبى لارنىگ چىبە كى دىكىنى بىلىيانگىزىمى ؟ كرىسن كۇتىنگ (حلزون) ۳ يئلاپ ياتئىپ باشار ياندئىغئنى بىلىيانگىزىمى ؟ كۇزىنگ آچئق دورقا ھىچ واغت آسغئرئىپ بۇلمايان دئغئنى بىلىيانگىزىمى ؟ ائىساننىنگ اندامئىندان يۇزىن بىر كۇترىم (۱٪) سووى كىدسە سووسايانئىنى بىلىيانگىزىمى ؟

بىلىيانگىزىمى ؟

تۇپلان : م . قزل

تۆركمن خالق ارته كى لرىندىن

بوز اوستونده تۇزان آراما

كۇنلرىنگ بىر كۇنۇندە بىر غورت بىلن بىر كچى يۇلداش بۇلۇپدئرلار . بولار بىر كۇن باشغا بىر يوردا دىيىپ ، يۇلا دوشۇپ دىرلر . آز يۇرۇپ ، كۇپ يۇرۇپ ، منزىل بارئم يۇل يۇرۇپ ، كىچە يۇرۇپ ، كۇندىز يۇرۇپ ، بىر دىنگىزىنگ اوستۇندىن بارئىپ دئرلار . غنىش پاصلى ننگك آياز كۇنلرى بۇلانى اۆچىن بو دىنگىز دۇنكۇپ ، بوز باغلاپ ياتان اكن . بولارنىنگ يۇل لارى ھم شو بوزلى دىنگىزىنگ اوستۇندىن دوشىيار .

غورت بىلن كچى دىنگىزىنگ اوستۇندىن دوشن يۇل لارى بىلن كىدى برىارلر . بوزلى دىنگىزىنگ اوستۇندە بىر ايكى - بارئم حارام اۇلن غوش دوش كلايمسە ، باشغا بىر زات يۇلۇغى ھمما ماىئم زات . اما كۇندە بىر غۇيونوك غويروغئنى ايبىپ يۇرۇن غورت ، ايكى كۇندىن ، اۆچ كۇندىن بىر اۇنگۇندىن چئقان حارام اۇلن غوش بىلن اۇنگشوق كۇرۇپ بىلمە يار . شۇنوك يالى ، كچى بىچارە ھم بوزلى دىنگىزىنگ اوستۇندە اۇت تاپئىپ بىلمان ، اچ كزىپ يۇر . غورت اچئىغئىندان نامە ادرىنى بىلمان ، ايكى باقا يايئاق لاسا ، كچى ھم اچئىغئىندان جانئىندان بىزار بۇلۇپ دئر .

دىنگىزىنگ ھم بولارنىنگ حالئىنا رحىم اىنيپ ، آنكئىرىسى غوتارئىلمايار . غوردونك داشدا و ياقئىندا كۇرپان زادى يكه شۇل يۇلداشى كچى . اۇل شۇنى كۇزۇنۇنوك غنىتاغى بىلن كاتە بىر كۇزلە يار . شۇل بارئىش لارنىنا ، غورت اۇزى بىلن دىنگە بارىان كچا يۇزلە نىپ : - اى كچى آنكئىراق دان يۇرە ، تۇزان ادبارسىنگ دىيار . اۇنونك جوغابئىنا كچى ھم :

- اى غورت آقا ، بوز اوستۇندە تۇزان آراپ يۇرمە ، اىچك بۇلسانگ ، كچىنگ كۇپە لقمە - دە يۇنە ايباى دىيار . تۆركمن لرىنگ آراسئىندا « بوز اوستۇندە تۇزان آراما » سۇزى - دە شۇندان غالىئىپ دئر .

احمد كركئلى نىنگ « كركن جۇلكە لرىندە » كىتابئىندان تاييارلان : غ . خوجە

غنىناچ

كچن كۇن بىر يئىلدن ياشدى صحرامدا بو كۇن ھم بىر اۇجاق اۇچدى صحرامدا كىتىدكچە غئرئىلار يۇرە كىمىنگ تارى كىتىدكچە آجايار چكىدىكى زارى .

غانى غنىناچ بىلن حۇرماتلى اوسسادئىمۇن نورى دادە آشورپور و عزيز دۇستومئىز قورباندوردى طاغانپور دۇنيالرىنى تازلان دىكلرىنى اشىتدىم . مرحوم لارنىنگ دوغان - غارنىدئاشلارى ھم دۇس - يارلارى بىلن دويغوداشلىق بىلدىرىپ دىكلرىنى پايلاشيارئىن . ياتان يىلرى ياغئى ، جايلارى جنت دن بۇلسون . كۇزل ايلىمىز اۇز عزىلرىنى ھىچ - ھاچان اونوتماز و كىنگ ھم ماھىرلى يۇرە كىندە ادبى ياشادار . ايل - كۇنمىزىنگ باشى ساغ ، كۇرچى غوى بولسون . ب . گرى